

MIKES KELEMEN MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM TANTÁRGYVERSENY

2024. április 19–22., országos szakasz

8. osztály, magyar tagozat

- minden tétel kötelező
- a tételek kidolgozására szánt idő: 3 óra
- megjelenés: 10 pont

I. TÉTEL

45 pont

Olvasd el figyelmesen az alábbi szöveget, majd oldd meg a hozzá kapcsolódó feladatokat/válaszolj a kérdésekre!

Az élethez hozzátartoztak a képek is.

A képek részint otthon voltak, részint képtárba kellett mennünk, hogy láthassuk őket, ahová apám gyakran és szívesen járt. [...]

Szerettem a képeket. Mikor még nem tudtam olvasni, s a szüleim könyveiben talált ábrák alatti szöveg semmit se mondott a szememnek, magam próbáltam megfejteni, mit látok. [...] A képet mint képet, mint az ábrázolás rögzítette tényét egyébként sosem akartam elfogadni olyannak, amilyennek láttam, úgy éreztem, az csak részlet, ízelítő egy egész képsorból, amelynek meg kell lennie valahol, de én csak ezt az egyetlenegy részecskéjét ismerem, s magamnak kell kitalálnom, mi történt az ábrázolt pillanat előtt az emberrel, akit látok, vagy a házzal, amelyből – mondjuk – füst kunkorog. Ki gyújtott ott tüzet? Mi lesz a tűzzel? Ha éjjel van, mi történt ott nappal, ha nappal van, mi lesz a lakókkal éjszaka? Egészen kicsi koromban mindig megfordítottam minden képet, mert azt gondoltam, az előzmény és a következmény ott van valahol a hátlapon. [...]

A számomra legtalányosabb kép se falon nem függött, sem a sifon nem őrizte, hol itt volt, hol ott.

Nem volt se festmény, se metszet, se rajz, még csak nem is fotográfia, hanem egyszerű képes levelezőlap, amelyet könyvjelzőnek használt apám. Volt ennél parádésabb könyvjelzője is, anyám hímezte gyönggyel még menyasszonyvőlegény korukban, de azt a sifonban tartotta, mert bíbor selyemszegélye foszlani kezdett, féltette, tönkremegy egészen. Ez a másik volt állandóan használatban, s azért keltette fel a figyelmemet, mert rengeteg levelezőlap megfordult a házunkban, de azokat mindig nekem ajándékozták, ezt az egyet azonban nem kaptam meg, akárhogy is kértem. Egyik könyvből a másikba került, már megkopott, behasadt, mégis őrizték. Hogy különösen becses lehet, két tény mutatta: részint, hogy könyvből könyvbe vándorol, részint, hogy egyszer, mikor különösen szívhezszólóan könyörögtem érte, apám egy másik kedves képét ajánlotta fel helyette a sifonból, amit egyébként esze ágában se lett volna nekem adni. [...]

A kép egyébként tetszett: egy kislány látszott rajta, közepén elvászott, hosszú, barna hajú gyermek, óriási világos íriszű szeme beszédes, szelíd. Orra, gömbölyű álla, feje formája tökéletes, párnás vállát valami sálszerű, áttetsző fehér anyag borította, jobbában meg csokrot tartott, pár szál hosszú szárú, fehér rózsából. A kép alatt, ahol a rózsaszálak beleolvadtak a selymes barnaságba, az eddigi értelmetlenségeket felülmúló értelmetlenség állt, mert oda, a kislánykép alá már írt apám, szerencsére négy szót csupán, így is meglepően hamis volt az üzenet: A haja azonban szőke. Ha tehettem (mert nem szerettem, ha játszottam ezzel a képpel), kiemeltem a rózsatartó, ábrándos gyermek képét, néztem, néztem, és próbáltam megfejteni, mi történhetett apámmal, aki okos, aki mindent tud, és olyan mulatságos dolgokkal szokta teleírni a leveleit meg a lapjait. Küld egy levelezőlapot, amin nem közöl semmit, azazhogy igen, csak nem ott, ahol kell, ahol illik, ám amit ráír, nem igaz, a vak is látja, hogy nem. Hogyhogy „a haja azonban szőke”? Hiszen barna az a lány, az a szép, csak nem érzékeli apám másképpen? [...]

Mikor tizedszerre, huszadszorra is hiába próbáltam elkunyerálni, anyámtól kértem magyarázatot. Sárga, habos fából volt a hálósobánk, s minden tengerkéssel kárpitozott benne, anyám a lantvonalú alacsony széken ült az ablak mellett, töltötte kedves cigarettáit, mikor odaálltam mellé, hogy megfajtást kapjak végre a kép titkára. Nem felelt azonnal, riadtan néztem rá, mert arca váratlanul lángba borult, mintha megütöttem volna. A kép a kezemben volt, azzal mentem oda hozzá, hátam mögé dugtam, hirtelen félni kezdtem a képtől.

– De hiszen ez te vagy – mondta az anyám, s odahúzott a két térde közé. Álltam, elbabonázva.

– Nem ismeresz magadra? – kérdezte. Még mindig piros volt, de már mosolygott, s abból már tudtam, nincs semmi baj. Csak amit mondott, az volt teljesen felfoghatatlan, mintha gúnyt űzne belőlem, mintha nem venné komolyan, hogy kérdeztem valamit, pedig velem mindig értelmesen szoktak beszélni. Hogy volnék én az a világos szemű, gyönyörű

lány, a fehér rózsával? Életemben nem tartottam még a kezemben ilyen hosszú szárú virágot, és hát csak tudom, milyen vagyok. Ez egy idegen.

– Nekem már megvolt a bátyád, mikor apáddal elhatároztuk, hogy összeházasodunk, apád azt kérte, legyen majd neki egy kislánya is. Egy Mária Magdolnája, ahogy az ő anyját meg az én nagyanyámat hívták. Ez volt a minta, ez a kép, hogy ilyen legyél, hogy ilyen legyen a lánya. Csak a hajad ne legyen barna, hanem szőke, mint az enyém volt fiatal lány koromban.

Kevés olyan szégyennel teljes, súlyos perce volt az életemnek, mint amikor hátat fordítottam anyámnak, a képpel visszakocogtam apám könyvéhez, visszadugtam a lapok közé, magam meg kimentem az ebédlőbe. A mahagónitükör ott állt a fal mellett, jól megnéztem magam benne. Vékony csontjaim szinte kiszúrták kartonruhámat, egy mezítlábas, fiúszandános, lehetetlen kislány nézett velem szembe, akinek hajdan világos haja már erősen sötétedett, a szeme ferde és barna, mint a kínaiaké, és a kép ábrázolta, fátyolos vállú, rózsás szépség szelíd derűje helyett vad és merev az arca, körbe és önmagára figyelő, mintha egy személyben volna vad és idomár. „Becsaptam őket – gondoltam –, rászedtem azokat, akiket legjobban szeretek a világon, megkárosítottam az apámat, mint egy kereskedő, akitől selymet kértek, és rongydarabot adott helyette.” Kiténferegtem a lakásból, behúzódtam a bokrok mögé. Köröttem folyt a kert élete, amelyben mindig részt vettem, hangyák vonultak, virágok hajladoztak, bogár mászott a gallyakon, a szél is fúj, s hangok hallatszottak a három kertből, mely házunkat övezte. Az ég a régi ég volt, a kerítés is az a mindenkor, csak én nem voltam már azonos önmagammal. Arra gondoltam, az egész idő, amit addig éltem, csalás, tévedés. A rózsást kívánták, a telt arcút, a kerek szeműt, az az ő lányuk, nem én, én csak betolakodtam ide. Már nem is sírtam, van egy foka a szégyennek és a kétségbeesésnek, amikor egy gyermek már nem tud sírni.

(Szabó Magda: A képek. Részletek)

1. Miért fordított meg minden képet az elbeszélő egészen kicsi korában?	5 pont
2. Mit árulnak el a szülőkről a lakásban felhalmozott tárgyak?	5 pont
3. Mit tud meg az elbeszélő a kép feliratáról? Foglald össze 2–3 mondatban a szöveg alapján!	5 pont
4. Mutasd be 3–4 mondatban az elbeszélő és szülei viszonyát a szöveg alapján!	5 pont
5. Értelmezd az anya reakcióját 4–5 mondatban!	

„Nem felelt azonnal, riadtan néztem rá, mert arca váratlanul lángba borult, mintha megütöttem volna.”

10 pont

6. Hogyan változik meg az elbeszélő önmagáról alkotott képe, miután fény derül a felirat titkára? Fejtsd ki válaszod 4–5 mondatban!	10 pont

Nyelvi igényesség, szövegkohézió, helyesírás	5 pont
--	--------

II. TÉTEL

45 pont

Az alábbi mondat folytatásaként írd legalább 1–1,5 oldalnyi terjedelmű monológot a lelki utazás élményéről!

„Sokszor csak úgy magam elé nézek...”

(Örkény István: Bevégezetlen ragozás)